

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

-

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Onnellisen ruuan maassa jokaisen eläinlajin onnellisuus on otettu huomioon; ei vain ihmisen.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

Kuluttajille viestittäessä on tärkeää, että elintarvikepakkauksissa esitettävät ympäristö- ja vastuullisuustiedot perustuvat luotettavaan, riippumattomaan ja läpinäkyvään dataan.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

-

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

On erittäin tärkeää, että ruokastrategiassa tunnistetaan ilmastonmuutoksen aiheuttamien sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat riskit ruuantuotannolle ja niihin varautuminen. Ilmastonmuutos ei kuitenkaan ainoastaan lisää ääri-ilmiöitä vaan myös muuttaa esimerkiksi keskimääräistä lämpötilaa ja sateisuutta. Suomen on tärkeää panostaa ilmastonmuutoksen pitkien trendien tutkimukseen ja monitorointiin, muun muassa ruuantuotantoon liittyvän riskienhallinnan parantamiseksi. Suomen ilmasto-olosuhteiden tulevaisuuteen liittyy paljon epävarmuutta muun muassa siksi, että yhtäältä Suomi lämpenee muuta maapalloa nopeammin, mutta toisaalta ilmastonmuutoksen aiheuttama Pohjois-Atlantin AMOC-merivirran hidastuminen tai jopa romahtaminen voivat pitkällä aikajänteellä saada aikaan tuntuva kylmenemistä Suomessa ja muualla Pohjois-Euroopassa. Nämä pitkän aikavälin trendit on tärkeää huomioida ruokastrategian huoltovarmuusosiossa.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Ruokajärjestelmästä ja ympäristövaikutuksista puhuttaessa keskeinen näkökulma ovat kasvipohjaisen ja eläinperäisen ruuan ympäristövaikutusten suuret erot: eläinperäinen tuotanto aiheuttaa yli 50 % kaikista ruuantuotannon päästöistä globaalisti ja sen osuus ruuantuotannon maapinta-alasta on yli 80 %, mutta ihmisten kuluttamista kaloreista se tuottaa alle 20 %. Myös Suomessa noin kolmannes maatalouden kasvihuonekaasupäästöistä syntyy kotieläinten ruoansulatuksesta, joka kattaa vain osan eläinperäisen tuotannon päästöistä. Mikäli pyritään löytämään aidosti ruuantuotannon päästöjä tehokkaasti vähentäviä ratkaisuja, tätä ei voida jättää huomiotta.

Ruokastrategiassa olisi tärkeää osoittaa tahtotila kasvipohjaisemman ruuantuotannon ja -kulutuksen edistämiseen. Valtiolla on tässä tärkeä rooli, sillä vastuuta ruuan ympäristökuormituksesta ei voida siirtää kokonaan kuluttajille, joilta ei voida olettaa kykyä tai jaksamista arvioida kaikkien valintojensa ympäristövaikutuksia. On tärkeää, että yrityksiä tuetaan aktiivisesti kasvipohjaisuusmurroksen toteuttamisessa. Kasvipohjaisuuden edistäminen on myös merkittävin yksittäinen toimi, jolla voidaan edistää tuotantoeläinten hyvinvointia, joka on kirjattu ruokastrategian strategiseksi tavoitteeksi. Onnellisen ruuan maassa ruokajärjestelmä perustuu kasvipohjaisuudelle, jota täydentävät suomalaiselle ruokakulttuurille keskeiset liha- ja maitotuotteet.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havainnot

Luonnon kantokyvyn 1. strategisessa tavoitteessa todetaan, että maatalous- ja maankäyttösektorin hiilidioksidipäästöt vähenevät vuoteen 2040 mennessä sovittujen hiilineutraaliustavoitteiden mukaisesti. Tässä yhteydessä olisi hyvä kirjoittaa auki, mitä tämä käytännössä tarkoittaa suhteessa maatalous- ja maankäyttösektorien nykyisiin trendeihin. Maatalous- ja maankäyttösektorin päästöjä ja nieluja koskevat tavoitteet ovat Suomen ilmastolakiin kirjattu hiilineutraaliustavoite vuodelle 2035 sekä ilmastolakiin kirjattu taakanjako- ja päästökaupasektorin 80% päästövähennystavoite vuonna 2040 vuoteen 1990 verrattuna. Tämän lisäksi Suomea sitovat EU:n taakanjakoasetus, jonka mukaan Suomen on vähennettävä taakanjakosektorin päästöjä vuoden 2005 tasosta 50% vuoteen 2030 mennessä, sekä EU:n LULUCF-asetus.

Maankäyttösektorin osalta tavoitteiden saavuttaminen tarkoittaisi valtavaa muutosta: maankäyttösektori on muuttunut 1990-luvun alun 20–30 MtCO₂-ekv hiilinielusta yli 10 MtCO₂-ekv päästölähteeksi 2020-luvulla. Vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vaatisi maankäyttösektorin nielun nopeaa palauttamista seuraavan kymmenen vuoden aikana. Myös ruuantuotannolla on vaikutusta maankäyttösektorin päästöihin, vaikka se ei olekaan ensisijainen syy tälle viimeisen 15 vuoden murheelliselle kehityskululle.

Myöskään maataloussektorin päästöt eivät ole vähentyneet Suomea sitovien tai Suomen itse asettamien tavoitteiden aikataulussa. Maataloussektorin päästöt ovat vähentyneet 1990-luvun alusta 2020-luvun alkuun noin 13% ja saman tahdin jatkuessa päästöt olisivat vähentyneet 19% vuoteen 2040 mennessä. Kun taakanjako- ja päästökaupasektorin yhteinen päästövähennystavoite tälle ajanjaksolle on 80%, on helppo nähdä, että maataloussektori laahaa pahasti perässä, missä ruuantuotannolla on keskeinen rooli. Tämä ongelma pitäisi tunnustaa ruokastrategiassa avoimesti, jotta toimiin voitaisiin ryhtyä tilanteen vaatimalla kiireellisyydellä. Tämän muutoksen aikaansaamisessa kasvipohjaisuuden edistäminen on hyvin keskeinen keino.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havainnot

-

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

-

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoj

-

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

-

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

-

Laakso Lassi
Nuorten luonto- ja ilmastoryhmä NUOLI